

PESTPROTOCOL

GOOIS LYCEUM

HAVO / VWO / TECHNASIUM / GYMNASIUM

INHOUDSOPGAVE

Vooraf	2
Pesten	
Wat is pesten?	3
Hoe wordt er gepest?	3
De gepeste leerling	4
De pester	4
De meelopers en de andere leerlingen	4
Het aanpakken van pesten	4
Het pestprotocol	
Uitgangspunten	5
Preventieve maatregelen	5
Het stappenplan na een melding van pesten	
De mentor	6
De afdelingsleider	7
Schorsing	7
Schoolverwijdering	7
De taak van de vakdocent	7
De rol van de leerlingbegeleider	7
Wel signalering, geen melding	7
Bijlagen	
Bijlage I (Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling)	8
Bijlage II (Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest)	8
Bijlage III (Leidraad voor een gesprek tussen een gepeste leerling en de pester)	9

Vooraf

Dit is het pestprotocol van het Goois Lyceum. Enerzijds bevat het richtlijnen bij geconstateerd pestgedrag, anderzijds staan er ook voorwaarden en activiteiten in die pesten kunnen voorkomen.

Er is bij ons op school altijd veel aandacht geweest voor het voorkomen en aanpakken van pesten. Toch is gebleken dat leerlingen die gepest worden dit in veel gevallen niet melden, omdat ze bang zijn voor de gevolgen. Als de signalering en melding tekort schieten, blijft de leerling met zijn probleem alleen staan. Dit protocol is erop gericht om alle volwassenen (het schoolpersoneel en de ouders) en liefst ook jongeren op de hoogte te brengen, van alles wat de school wil doen om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te scheppen.

De acties die we ondernemen zijn niet statisch. Afhankelijk van alle andere ontwikkelingen binnen de school, zal ook het handelen rond pesten zich verder ontwikkelen. In dat geval zal dit protocol aangepast worden.

Voor de tekst van dit protocol is gedeeltelijk gebruik gemaakt van het pestprotocol van het Don Bosco College in Volendam, die weer gebruik hebben gemaakt van pestprotocollen van andere scholen. De aanpak van pesten heeft echter een duidelijk eigen karakter.

PESTEN

Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend. Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen, bestaan allerlei theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel, dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd, volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie en kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, de agressie opwekkende omgeving om te vormen en reflectie op het gedrag te stimuleren.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er greep op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten leerkrachten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan. Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. Voor mentoren betekent het dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groepssfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

Hoe wordt er gepest?

Met woorden:	vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken gemene briefjes, mailtjes, sms-jes schrijven gemene dingen schrijven op social media zoals Facebook. Dit kan ook anoniem gebeuren en de drempel hiervoor is laag. Het is echter wel erg kwetsend en vaak zijn de daders moeilijk te achterhalen.
Lichamelijk:	trekken aan kleding, duwen en sjorren schoppen en slaan krabben en aan haren trekken, wapens gebruiken
Achtervolgen:	opjagen en achterna lopen in de val laten lopen, klem zetten of rijden opsluiten
Uitsluiting:	doodzwijgen en negeren, uitsluiten van feestjes bij groepsopdrachten Stelen en vernielen: afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken banden lek prikken, fiets beschadigen
Afpersing:	dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties. Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet. Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- Schaamte
- Angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt
- Het probleem lijkt onoplosbaar
- Het idee dat het niet mag klikken.

De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt er immers om gepest te worden. Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een docent is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)

De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral ook hoe we dat als team het beste kunnen aanpakken.

HET PESTPROTOCOL

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordiging van de school waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze aanpakken.

Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

Preventieve maatregelen (deze zijn voor de onderbouwklassen)

1. Elke mentor bespreekt ergens aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.
2. Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.
3. Wij hebben op school een aantal zorgleerlingen. Zij lopen meer risico dan andere leerlingen om gepest te worden. De begeleider kan in samenwerking met de ambulante begeleider een voorlichting geven over de bijzonderheden van de betreffende leerling om pestgedrag te voorkomen.

Bovenbouwklassen

In de bovenbouw worden er geen preventieve maatregelen genomen. Natuurlijk kan een mentor er wel voor kiezen om klassikaal aandacht aan het thema pesten te besteden als dat nodig is.

Voorbeeld van een pestcontract

Contract "veilig in school"

Ik vind dat iedereen zich veilig moet voelen in school.

Daarom houd ik mij aan de volgende afspraken:

1. Ik accepteer de ander zoals hij is en ik discrimineer niet
2. Ik scheld niet en doe niet mee aan uitlachen en roddelen
3. Ik blijf van de spullen van een ander af
4. Als er ruzie is, speel ik niet voor eigen rechter
5. Ik bedreig niemand, ook niet met woorden
6. Ik neem geen wapens of drugs mee naar school
7. Ik gebruik geen geweld
8. Als iemand mij hindert vraag ik hem of haar duidelijk daarmee te stoppen
9. Als dat niet helpt, vraag ik een docent om hulp

HET STAPPENPLAN NA EEN MELDING VAN PESTEN

A. De mentor

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlage I, II en III. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
2. De mentor bespreekt direct het vervoltraject indien het pesten zich herhaalt.
3. Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor worden ingevoerd in het leerlingvolgsysteem (SOM) van zowel de pester als het slachtoffer.
4. De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met de het herstellen van de groepssfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
5. Indien het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan de afdelingsleider van de leerling(en). Er wordt gebruik gemaakt van het PM-model (zorgstructuur).Hij overhandigt de afdelingsleider het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.

B. De afdelingsleider:

1. Neemt de rol van de mentor over, bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten, het klassenverband overstijgt. De afdelingsleider overlegt met de zorgcoördinator. Het uitgangspunt hierbij is het PM-model.
2. Heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden;
3. Informeert de ouders van de gepeste leerling en van de pester(s);
4. In het contact met de pester is het doel driedig, namelijk:
  - confronteren (zie bijlage II)

- mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen
  - helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten.
5. In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij sociaal gedrag vertoont, waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters.
  6. Adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door de leerlingbegeleider;
  7. Stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject;
  8. Bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders;
  9. Koppelt alle informatie weer terug naar de mentor.

C. Schorsing

Wanneer de gesprekken geen blijvend effect hebben, volgt een schorsing van een dag. Daarna krijgt de pestende leerling een lange schorsing.

D. Schoolverwijdering

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan schoolverwijdering.

De taak van vakdocenten. De vakdocenten hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen om hulp en overleg in gang te zetten. Zij nemen hiertoe contact op met de mentor van de pester en / of van de gepeste leerling.

De rol van de leerlingbegeleider. De leerlingbegeleider:

- a. Ondersteunt waar nodig mentoren en afdelingsleiders tijdens de verschillende fasen in het proces
- b. Biedt op vrijwillige basis individuele begeleiding aan de pester en de gepeste
- c. Kan waar nodig een inbreng hebben tijdens de mentorlessen.

Wel signalering, geen melding

Bovenstaande acties kunnen helaas alleen uitgevoerd worden als de gepeste leerling ook daadwerkelijk een melding heeft gedaan. Het is daarom van groot belang dat leerlingen zich veilig voelen om de melding te doen en dat ze vertrouwen hebben in de afloop. Dit kan niet van de ene op de andere dag veranderen. Als een leerling wel aangeeft dat er gepest wordt, maar er geen melding van durft te maken, dan kan dit door middel van een Circle Time les te doen over de sfeer in de klas, toch bespreekbaar gemaakt worden. In de bovenbouw zou dat kunnen in de vorm van een Dialoog. Hierbij wordt dan vaak de hulp ingeroepen van een docent die ervaring heeft als begeleider van dit soort processen.

Bijlage I

Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

- Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:
  - Hoe communiceert de leerling met anderen?
  - Welke lichaamstaal speelt een rol?
  - Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
  - Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste leerlingen hebben vaak grote moeite met een gesprek met de pester. Ze zijn bang dat het pesten daarmee alleen maar erger wordt. Leg uit hoe het gesprek zal verlopen en vertel wat de maatregelen zijn als het pesten niet stopt.

Bijlage II

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is driedig:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde.

Confronteren is

- Probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent! Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiek geven.
- Relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld. Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt. Zeg nooit: Je bent heel gemeen. Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- Specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- Veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen? Bied zo nodig hulp aan van de leerlingbegeleider (op vrijwillige basis).

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt.

Bijlage III

Leidraad voor een gesprek tussen de gepeste leerling en de pester

Dit gesprek kan door de mentor gedaan worden, maar niet alle mentoren voelen zich zeker genoeg om zo'n gesprek te voeren. Zij kunnen een beroep doen op de leerlingbegeleider of op de afdelingsleider.

- Laat eerst de gepeste leerling zijn verhaal doen. Tijdens dit verhaal mag de andere leerling niet reageren.
- Vraag de leerling wat er moet gebeuren om de relatie te herstellen.
- Laat de pester zijn verhaal doen. De andere leerling mag tijdens het verhaal niet reageren.
- Vraag de leerling wat hij gaat doen om de relatie te herstellen.
- Vraag de gepeste leerling of dat wat hem betreft voldoende is.
- Leg de afspraken tussen de leerlingen vast.
- Maak meteen een afspraak voor een vervolgesprek, waarin besproken wordt of de gemaakte afspraken zijn nagekomen.